

TILANNE

Toimintakorttien
laadinta
häiriötilanteisiin

**HALLIN-
NASSA**

JOHDANTO

Kriisitietoisuus voimavaraksi eteläsavolaisissa hyvinvointialan yrityksissä -hanke on tukenut alueen hyvinvointialan yrityksiä varautumissuunnitelman työstämisessä. Hankkeen tuotoksina syntyivät sähköiset materiaalit: opas varautumissuunnitelman laatimiseksi, sekä tämä ohje ja mallit toimintakorttien laatimiseksi. Molemmat sähköiset tuotokset ovat vapaasti hyödynnettävissä myös hankkeen jälkeen ja toimivat itsenäisesti myös niille yrityksille, jotka eivät niiden kehittämiseen ole osallistuneet.

Esimerkkeinä olevien toimintakorttien tavoitteena on auttaa saamaan ideoita siitä, millaiset toimintakortit omassa organisaatiossa toimisivat parhaiten ja muokata näistä malleista itselle sopivia tai laatia kokonaan omaan tarpeeseen vastaavia. Tärkeintä on tunnistaa oman toiminnan merkittävimmät riskitekijät ja uhat osallistamalla myös henkilöstöä tähän mukaan.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

KRIISITIEOTOISUUS VOIMAVARAKSI ETELÄSAVOLAISSA HYVINVOINTIALAN YRITYKSISSÄ -HANKE

toteutettiin 01.04.2022 – 31.03.2023

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Kestävän hyvinvoinnin vahvuusalalla. Hanketta rahoitti Etelä-Savon ELY-keskus Euroopan sosiaalirahastosta.

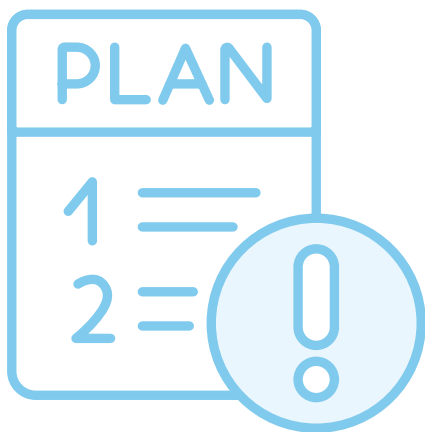
Lisätietoa hankkeesta: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/kriisitietoisuus-voimavaraksi-etelasavolaisissa-hyvinvointialan-yrityksissa/>

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Kestävä hyvinvointi

Heli Peltola
Projektipäällikkö
TKI -asiantuntija

Anja Härkönen
TKI-asiantuntija

HÄIRIÖNHALLINTA: TOIMINTAKORTIT

Korttiin kirjataan kunkin yksikön kannalta tilanteessa tarvittavat tärkeät tiedot, mitä häiriötilanne yksikön osalta tarkoittaa ja mitä häiriötilanteessa kultakin yksiköltä edellytetään.

Kortteihin kirjataan sovitut käytännön toimenpiteet, osapuolten

välinen työnjako, vastuutahojen ensitoimenpiteet, yhteyshenkilöt 24/7 sekä muut tarvittavat tiedot. Korttien tietojen tulee olla aina ajantasaisia, joten ne kannattaa päivittää esimerkiksi vuosittain. (Suomen Kuntaliitto 2020)

STM:n ohjeen mukaan toimintakortit olisi hyvä löytyä ainakin näistä (Vuorinen 2019)

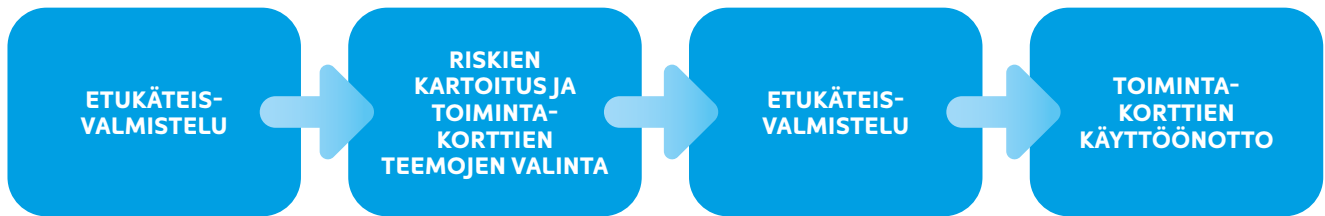
Varautumissuunnitelmaan on hyvä kirjata, mistä häiriötilanteista löytyy myös toimintakortit. Toimintakortit ohjeistavat ja helpottavat toimintaa, kun häiriötilanne on tapahtunut ja neuvoo, miten häiriötilanteen jälkeen toimitaan. Toimintakortit ovat häiriötilanteessa käyttöön otettavia, etukäteen laadittuja, tiiviitä muistilistoja yhteisesti sovituista toimenpiteistä häiriötilanteen hoitamiseksi.

Huomioiden oman yrityksen tilanne:

- tulipalo
- vesihuollon häiriötilanne
- elintarvike- ja vesivälitteinen epidemia
- lämmönjakeluhäiriö
- tieto- tai automaatiojärjestelmän toimintahäiriö
- sään ääri-ilmiöt (esimerkiksi myrsky, helle, tulva)
- elintarvikkeiden laatuun tai saatavuuteen (päivittäistavarahuolto) liittyvä häiriötilanne
- lääkkeiden jakeluhäiriöt
- pommiuhka/muu uhkaus
- terroriteko
- laajamittainen maahantulo
- evakuointi (pieni vs. suuri)
- epidemiatilanne
- helposti leviävä eläintautiepidemia
- säteilyvaaratilanne

TOIMINTAKORTTIEN LAATIMINEN

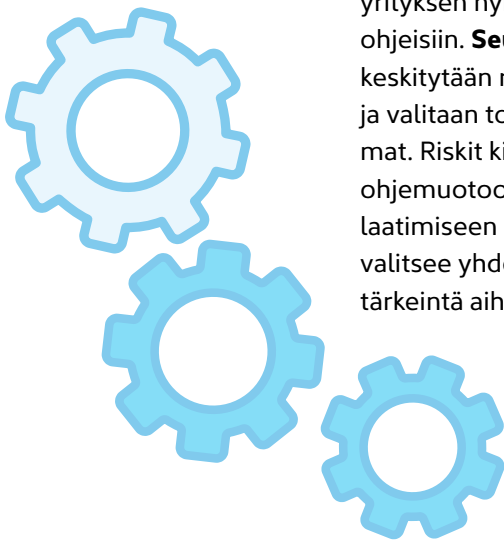
Toimintakorttien laatiminen etenee seuraavasti:

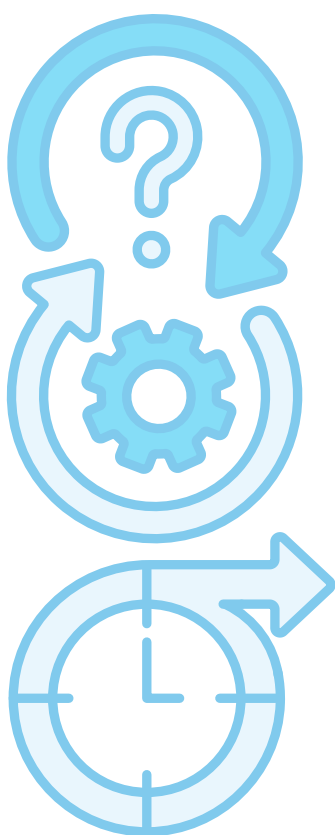
Etukäteisvalmisteluvaiheessa käydään keskustelu johdon kanssa toimintakorttien luomisesta, ja kerrotaan johdolle, mitä prosessi heiltä vaatii. Tässä vaiheessa kutsutaan yrityksen henkilöstö kattavasti mukaan toimintakorttien laadintatyöhön. Henkilöstölle voi antaa etukäteistehtävän, jonka avulla heidät osallistetaan prosessiin tiiviimmin. Etukäteisvalmisteluun kuuluu myös tutustuminen yrityksen nykyisiin turvallisuusohjeisiin. **Seuraavassa vaiheessa** keskitytään riskien kartoittamiseen ja valitaan toimintakorttien teemat. Riskit kirjataan, ja muutetaan ohjemuotoon. Toimintakorttien laatimiseen osallistuva työryhmä valitsee yhdessä esimerkiksi 4–7 tärkeintä aihetta, ja työryhmä alkaa

yhdessä valmistella niihin ohjeistusta. (Lehtelä, 2021.)

Ohjeiden viimeistelyvaiheessa ohjeet otetaan käyttöön, ja niiden toteuttamista testataan käytännössä. Yrityksen henkilökunta perehdytetään niiden käyttämiseen. Tämän vaiheen jälkeen edetään **käyttöönottovaiheeseen**. Toimintakortit laitetaan omille paikoilleen, ja vielä perehdytyksen avulla varmistetaan, että korttien ohjeet ovat käytettäviä. Henkilöstön säännöllisesti koulutuksesta toimintakorttien käyttöön huolehditaan, ja toimintakortteja päivitetään tarvittaessa. Kun henkilökunta on ollut mukana koko toimintakorttien laatimisen prosessin ajan, käyttöönotto on sujuvaa. (Lehtelä 2021.)

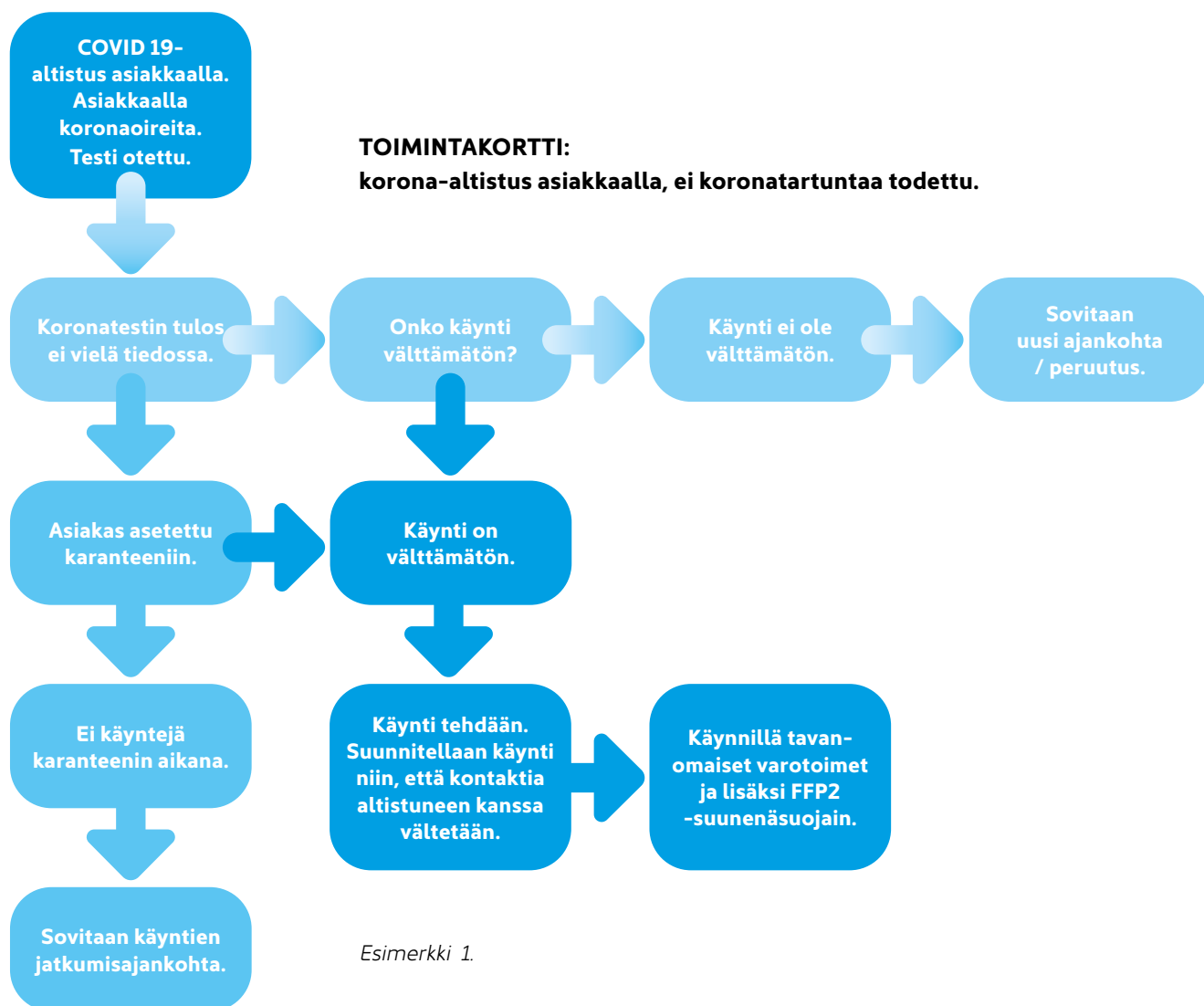
MILLAINEN ON HYVÄ OHJE?

- **SUUNNITTELE OHJEELLE SELKEÄ RAKENNE:**
Kerro heti alussa kenelle ohje on tarkoitettu ja mitä se koskee.
- **ETENE JOHDONMUKAISESTI:**
Mitä tehdään ensin? Mitä tehdään seuraavaksi? Milloin tehtävä on hoidettu?
- **ESITÄ ASIAT RIITTÄVÄN TARKASTI:**
Hyvä ohje sisältää kaiken tärkeän, mutta ei mitään ylimääräistä. Älä käytä turhia täytesanoja.
- **PYYDÄ OHJEEN KÄYTTÄJÄÄ TESTAAJAKSI:**
Kun ohje on mielestäsi valmis, pyydä jotain tulevaa käyttäjää testaamaan se. On tärkeää, että testaaja ei ole osallistunut ohjeen laatimiseen.
- **PÄIVITÄ OHJETTA** ja pidä se ajan tasalla.
- Käykää tärkeät **OHJEET YHDESSÄ LÄPI**

(Työterveyslaitos 2021.)

ESIMERKKEJÄ TOIMINTAKORTEISTA

Esimerkki 1.

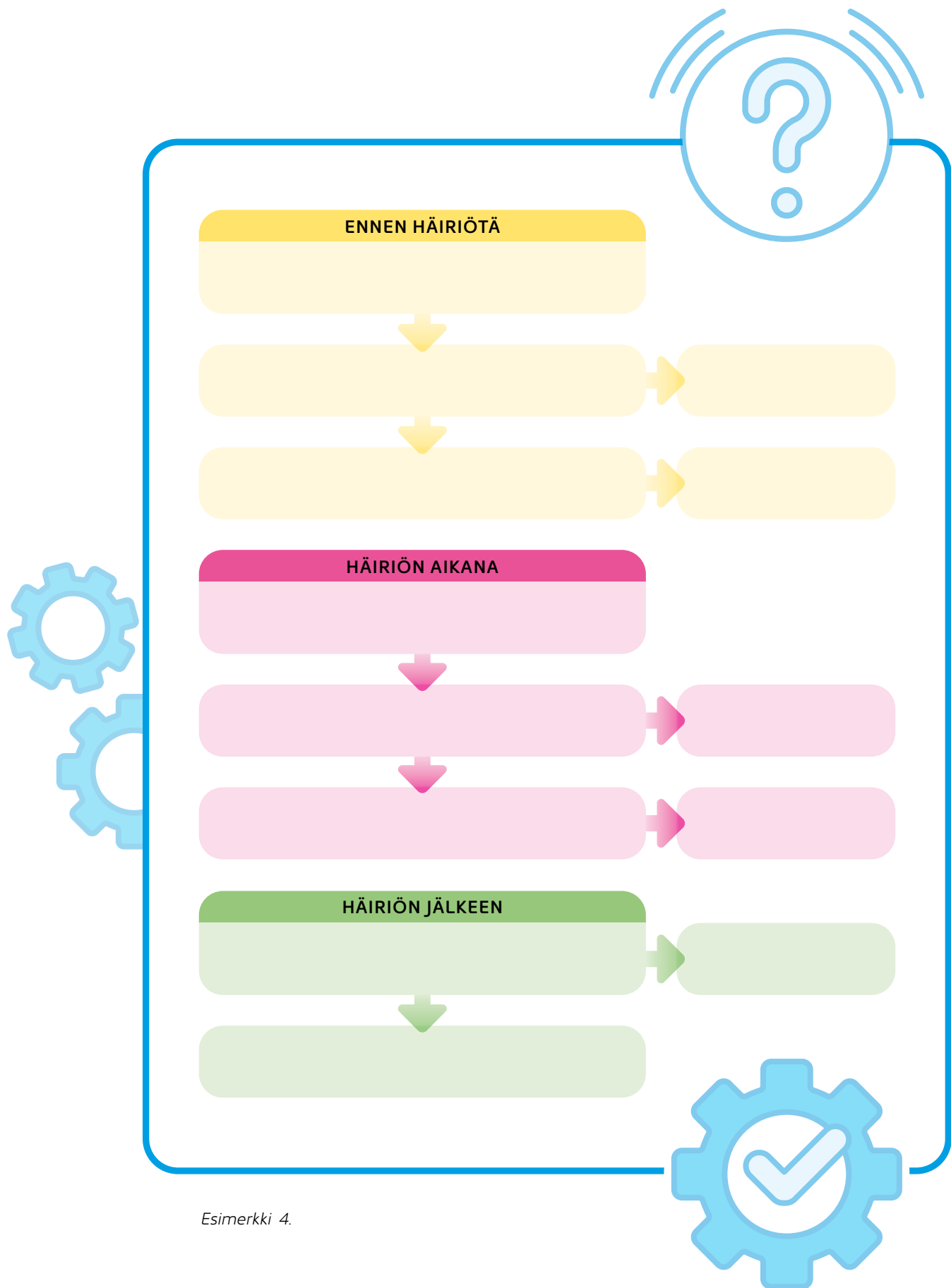
Esimerkki 2.

	ENNEN HÄIRIÖTÄ	HÄIRIÖN AIKANA	HÄIRIÖN JÄLKEEN
Johtaminen			
Toimenpiteet			
Toimijoiden vastuut			
Viestintä, tiedottaminen			

Esimerkki 3.

	ENNEN HÄIRIÖTÄ	HÄIRIÖN AIKANA	HÄIRIÖN JÄLKEEN
Varautuminen			
Johtaminen			
Viestintä			
Henkilöstön rooli			
Asiakastyö, asiakkaiden hallinta			
Yhteistyö			
Tilojen käyttö			

Esimerkki 4.

TOIMINTA ENNEN HÄIRIÖTÄ. Miten häiriöön varaudutaan?

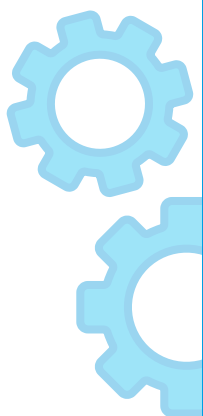
Empty yellow box for notes.

TOIMINTA HÄIRIÖN AIKANA. Miten käytännössä toimitaan, kun häiriö tapahtuu?

Empty pink box for notes.

TOIMINTA HÄIRIÖN JÄLKEEN. Miten toimitaan, kun häiriötilanne on päättynyt?

Empty green box for notes.

Esimerkki 5.

LÄHTEET

Lehtelä, T.2021. Häätätilanteessa vain yksinkertainen on kaunista: henkilöstön osallistaminen turvallisuusohjeiden luontiin.

Opinnäytetyö. Centria AMK.

Saatavissa: [Lehte-lä_Tapani.pdf \(theseus.fi\)](#)

Suomen Kuntaliitto 2020. Kunnan varautumisen johtaminen.

Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2071-kunnan-varautumisen-johtaminen>

Työterveyslaitos 2022: Työpiste 1.6.2021

Saatavissa: [Millainen on hyvä ohje? Kahdeksan vinkkiä ohjeiden tekemiseen työpaikalla | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

Vuorinen (toim.), 2019: Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma:

Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille.

Saatavissa: [Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma:](#)

[Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille – Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)